

**ZULFIYANING “BAHOR KELDI SENI SO‘ROQLAB...” SHE’RIDAGI
HIJRON TASVIRI.**

Xo‘jamiyorova Gulmira Abdusalom qizi

Termiz Davlat Pedagogika instituti Filologiya fakulteti
o‘zbek tili va adabiyoti yo‘nalishi 3-bosqich 307-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Zulfiyaning "Bahor keldi seni so‘roqlab..." she'ridagi asosiy g‘oya, go‘zal tuyg‘ular va jonli bahor tasviri haqida so‘z yuritiladi.

Kalit so‘zlar: bahor tasviri, sog‘inch, hijron, iztirob, vafo, sadoqat.

Barchamizga ma'lumki, o‘zbek adabiyotida bahor tasvirini mohirona kuylagan, o‘z asarlarida, she'riyatida shoirona aks ettirgan yozuvchi va shoirlarimiz talaygina. Lekin bahor tasviri orqali o‘z ichki hissiyotlarini, go‘zal tuyg‘ularini va hattoki sog‘inch va iztiroblarini ham o‘z she’rlariga joylay olgan iste’dodli shoirlarimizdan biri bu Zulfiya Isroilovadir. Uning "Bahor keldi seni so‘roqlab..." she'ridagi asosiy g‘oya esa alohida tahsinga sazovor.

Shoiraning o‘z turmush o‘rtog‘i Hamid Olimjon xotirasiga bag‘ishlagan, qaysidir ma’noda uni yod etgan ushbu she'rida uning jamiki sog‘inch-iztiroblari, sof muhabbat tuyg‘ulari, armon-u istaklari tarannum etilgan. Nega u aynan bahor kelganda turmush o‘rtog‘ini xotirladi? Nega aynan shu faslni tanladi? Kitobxon yoshlarda bu kabi savollar tug‘ilishi tabiiy. Bilamizki, shoiraning turmush o‘rtog‘i Hamid Olimjon ham o‘zbek she’riyatida vatanparvar, shodlik va baxt taronalarini kuylovchi, har bahor kelganida o‘rik gullaridan ilhom va zavq oladigan, tabiat hamda uning go‘zalliklarini yuqori pardalarda aks ettiradigan mahoratli shoir sifatida o‘chmas iz qoldirgan. Shuning uchun har bahor fasli shoiraga uni eslatadi, uni yodga tushiradi. Shoir "Bahor keldi seni so‘roqlab..." she'rini ham turmush o‘rtog‘i xotirasiga bag‘ishlaydi.

Salqin saharlarda, bodom gulida

Binafsha labida, yerlarda bahor.

Qushlarning parvozi, yellarning nozi,

Baxmal vodiylarda, qirlarda bahor...

She'ning ushbu satrlar ila boshlanishi ham bejiz emas. Shoirani yana bir bahor faslini qarshi oladi va bu galgi bahor shoiriga turmush o'rtog'i bilan o'tgan baxtli va armonsiz yillarini, ilk his-tuyg'ulari-yu orzu-umidlarini yodga tushiradi. Chunki bu bahor shoirsiz qarshi olinayotgan ilk bahor edi. She'ning keyingi baytida bu tasvir o'zgacha tus oladi. Ya'niki, bahor endi jonli timsolga aylanadi.

Mana, qimmatligim, yana bahor kelib,

Seni izlab yurdi, kezdi sarsari.

Qishning yoqasidan tutib so'radi seni,

Ul ham yosh to'kdi-yu, chekindi nari.

Shoirani ushbu bayt orqali qishning ko'z yosh to'kib ketishi-yu bahorning kirib kelishini birgina bahor faslining shoirni izlab kelish sabablari bilan ifodalaydi. Yana shu o'rinda shuni aytish joizki, shoirani ushbu baytda jonlantirish san'atidan foydalanadi. Bahorning jonli timsolga aylanib shoirni izlab kelishi, uning qishning yoqasidan tutib shoirni so'rashi-yu qishning ko'z yosh to'kib ketishi ayni fikrimizning isbotidir. Bahor shabbodaga aylanadi-yu o'zining suyuqli shoirini o'zi yurgan bog'lardan, yashil qirg'oqlardan kezib qidiradi.

Topmay sabri tugab bo'ron bo'ldi-yu

Jarliklarga olib ketdi boshini.

Farhod tog'laridan daraging izlab,

Soylarga qulatdi tog'ning toshini.

Yuqorida keltirilgan bayt orqali shoirning bahor uchun qanchalik qadrli ekanini, avvallari shoir uchun bahor qanchalik aziz bo'lgan bo'lsa, endi u o'z shoirini qo'msaganini ko'rishimiz mumkin. Bahor shoirni izlab qirlarga ilk chiqqan qo'ychivonlardan tortib, har bir kurtaklar-u maysalargacha so'roqlaydi.

So'ngra jilo bo'lib kirdi yotog'imga,

Hulkar va Omonning o'pdi yuzidan.

Singib yosh kuydirgan za'far yonog'imga,

Sekin xabar berdi menga o'zidan.

Qismat bu ikki sof muhabbat rishtalarini birlashtirdi. Omon va Hulkardek dilbar farzandlar ato etdi. Sadoqat va vafoda tengsiz shoira bu ikki norasida farzandlari bilan yolg'iz qoldi, shoir va shoiraning barcha sof muhabbat tuyg'ulari armonligicha qolib ketadi.

Bahor shoiraning xonasiga kirib ham o'z shoirini topa olmaydi, bir nuqtaga uzoq tikilib qoladi-yu yana yelga aylanib shoiradan so'ray ketadi:

"Qani men kelganda kulib qarshilab,
Qo'shig'i mavjlanib bir daryo oqqan?
"Baxtim bormi, deya yakkash so'roqlab"
Meni she'rga o'rab suqlanib boqqan?
O'rik gullariga to'nmaydi nega,
Yelda hilpiratib jingala sochin?
Nega men keltirgan sho'x nashidaga
Peshvoz chiqmaydi u yozib qulochin?
Qanday ishqqa to'lib boqardi tongga,
Kamol toptirardi keng xayolimni.
Uning rangdor jozib qo'shig'ida
Mudom ko'rar edim o'z jamolimni.
Qani, o'sha kuychi, xayolchan yigit?
Nechun ko'zingda yosh, turib qolding lol.
Nechun qora libos, sochlaringda oq,
Nechun bu ko'klamda sen parishonhol?"

Shu o'rinda "Baxtim bormi, deya yakkash so'roqlab" misrasiga to'xtalib o'tsak.
Hamid Olimjon o'zining "O'rik gullaganda" she'rida:

Mayli deyman va qilmayman g'ash,
Xayolimni gulga o'rayman.
Har bahorga chiqqanda yakkash,
Baxtim bormi, deya so'rayman,

degan misralarni keltirib o'tadi. Bunda shoir har bahor kelganida unga qarata "baxtim bormi" deya so'ragani, hali hamon bahorning yodida, hali ham bu so'zlarni unutgani yo'q. Bahor shoiraaning ich-etini tirnaguvchi savollar berib, uning qalbida yana bir bora sog'inch, hijron tuyg'ularini uyg'otadi. She'rda shoir har tong turib ishqni, go'zallikni kuylovchi rangdor qo'shiqlar kuylaganida bahor shu go'zallik orqali o'z jamolini ko'rganligini ham aytib o'tadi. Yana shunday misralar keltirilganki, she'rda shoira nisbatan "kuychi, xayolchan yigit" degan ta'riflar beriladi. Ha, shoir ahli aslida ham xayolparast insonlar bo'lishadi. Hamid Olimjon ham ana shunday yetuk shoirlardan biri edi. Bahor shoiraaning har bahor zavqqa to'lib yurishlari-yu, uni o'zgacha qarshi olishlarini yodga tushirib, endi unga:

"Nechun ko'zingda yosh, turib qolding lol.

Nechun qora libos, sochlaringda oq,

Nechun bu ko'klamda sen parishonhol?"

deya murojaat qiladi. Bilamizki, "qora libos" bu "motam" belgisi.

Shoira turmush o'rtog'i vafotidan so'ng o'ychan, parishonhol va tushkun holatga tushib qoladi, lekin unga bo'lgan vafo va sadoqatini umrbod saqlab qoladi.

Shoira bahorning ketma-ket unga berayotgan savollaridan qanday javob aytishni bilmay lol qoladi. Bahor yel kabi samoda kezib va nihoyat shoirning qabr toshiga boradi. U yerda shoirning qabr toshiga boqib turolmay, o'zini har yonga uradi. Alamda tutoqib daraxtlardan kurtaklarga, kurtaklardan gullar g'unchasiga urilib, butun tabiatni qaytadan jonlantiradi. Gul-u rayhonlarning atri har yonga taraladi, samoni mayin bir qo'shiq qoplaydi. Bu qo'shiq, go'yoki shoirni eslatganday bo'ladi. Butun tabiat, go'zalliklar uyg'onib, shoir ruhini qayta tiriltiradi. Bu holatdan shoiraaning yuragi to'lib-toshib:

Bahorga burkangan sen sevgan elda,

Ovozing yangradi jo'shqin, zabardast.

O'lmagan ekansan, jonim, sen hayot,

Men ham hali sensiz olmadim nafas,

deya shoirga o'z holini bayon etadi. Zulfiya o'zbek adabiyotida vafo va sadoqat kuychisi degan ulug'vor nomga ega bo'lgan shoira hisoblanadi. U umrining so'nggi yillarigacha ana shu qoidaga amal qilib yashadi. Chunki unda o'zbek ayollariga xos bo'lgan sabr, matonat, sadoqat, vafo tuyg'ulari ustunlik qilardi. Shoira she'rining so'ngida shoirga bo'lgan sadoqati abadiy ekanligini, garchi hijron olovida yonsa-da hayotni jo'shqin satrlar ila kuylab, shoirning ruhini yanada shod etishini, toki o'zi hayot ekan shoir ham tirik va ruhi abadiy ekanligini isbotlaydi.

Hijroning qalbmida, sozing qo'limda,
Hayotni kuylayman, chekinar alam,
Tunlar tushimdasan, kunduz yodimda,
Men hayot ekanman, hayotsan sen ham!

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, tabiat go'zalliklaridan behad chuqur hayajonga tushish, o'z tuyg'ularini tabiatdagi o'zgarishlar orqali berish Zulfiya ijodiga xos xususiyatlardan biridir. Shoiraning hayot haqidagi fikrlari, qarashlari ham tabiat tasviri bilan hamohang teranlashib, tiniqlashib boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- "Ko'zlaringda bormi, yulduzing!" - she'riy to'plam. 2022. 27-bet
Zulfiya. Adabiy o'ylar. - Toshkent: "Fan", 1985.
Zulfiya. Yillar sadosi. - Toshkent: "Adabiyot va san'at" nashriyoti, 1995, 91-bet
Zulfiya, Tong bilan shom aro.
Saylanma. - Toshkent: Sharq, 2006. 168-bet